

Original Research

***The Effect of Anxiety and the Risk of Death on the
Mother-Child Conflict During the Period of Home
Quarantine due to Covid-19***

**Sahar Ehsani¹
Abbas Shahvardi²
Manijeh Firouzi³
Fatemeh Soltani⁴**

Abstract

COVID-19 has changed the lifestyles and patterns of interaction in families. This study aimed to investigate the effect of coronavirus anxiety and death anxiety on the conflict between mothers and children aged 7 to 12 years in the home quarantine due to COVID-19. Thus, 160 mothers and primary school children in Tehran were studied. The results showed that increasing coronavirus anxiety in mothers increases conflict in children, which was represented in their paintings. The psychological symptoms of coronavirus anxiety were related to the position of the child, mother, and father on the child's drawing, and the physical symptoms of coronavirus anxiety disorder were related to the position of the child, mother, and father in the paintings. Also, death anxiety was related to the child's distance from the mother, the child's and the father's position. Furthermore, the mediating role of death anxiety on the relationship between coronavirus anxiety and Mother-Child Conflict was confirmed. Findings of the study

1 . Ph.D student of health psychology, University of Tehran, Tehran, Iran.
sahar.ehsani.72@ut.ac.ir. (**Corresponding Author**)

2 . Ph.D. student of Psychology, Shahid Chamran University, Ahvaz, Iran.
mrshahverdi.abbas@gmail.com

3 . Assistant Professor of Psychology, University of Tehran, Tehran, Iran.
mfiroozy@ut.ac.ir

4 . Master's degree in Clinical Psychology, University of Tehran, Tehran, Iran.
fatemeh.soltani73@ut.ac.ir

Accept Date: 2022/31/10

Submit Date: 2023/07/04

were discussed with Parncutt's "Reflective Consciousness Theory" of maternal hypersensitivity at the time of arousal of fundamental anxiety.

Keywords

Coronavirus Anxiety, Death Anxiety, Mother-Child Conflict, Home Quarantine, COVID-19.

Introduction

The COVID-19 virus has had unprecedented health, social, and economic effects worldwide. These factors have affected women's and children's health more due to their greater vulnerability, women's gender role as caregivers, and increased exposure to the virus (Rudo et al., 2022). Research shows that COVID-19 has had a negative impact on conflicts within the family. Conflict refers to the inability to resolve differences and is often associated with hostility, tension, or aggression. These conflicts were influenced by various factors, such as changing daily schedules during the home quarantine period, reducing resources such as entertainment, and anxiety caused by the uncertainty of the situation. On the other hand, research results have shown that anxiety is one of the consequences of the spread of the COVID-19 virus (Lopes et al., 2020). Corona anxiety means anxiety caused by the possibility of contracting the coronavirus, which is often due to its unknown nature and cognitive ambiguity. This factor endangers the psychological health of family members and increases tensions at home between family members (Rachel et al., 2020). From the perspective of developmental psychology research, one of the factors that influence the relationship between mother and child is the mother's psychological characteristics, including her level of anxiety and worry. The anxiety and pressures that parents experience during various disasters and incidents, including COVID-19, endanger parents' mental health and affect parent-child relationships by influencing parents' potential behavior. On the other hand, following the outbreak of the coronavirus disease, people's anxiety about death has increased. Emotions, fears, and thoughts hidden in normal life experiences that are related to the end of life are referred to as death anxiety. When a person suffers from death anxiety, close relationships, intimacy, and attachment are sacrificed in favor of the feeling of loss. This research investigates the effect

of coronavirus anxiety and death anxiety on mother-child conflict during home quarantine due to COVID-19.

Methodology

The current study was a descriptive-correlational one, and its statistical population included all mothers with children aged 7 to 12 years old in District 6 of Tehran in December of the academic year 1399-1400. Participants were selected based on entry and exit criteria using convenience sampling. Due to quarantine conditions, research questionnaires were provided to mothers via social networks and with the cooperation of teachers. Finally, 160 samples (80 mothers and 80 children) were examined based on Morgan's table and research criteria. Before the implementation of the research, the mothers were informed of the objectives of the research. They were assured that their information would remain confidential and would only be analyzed collectively. They were also informed that they could leave the research whenever they wanted. SPSS software was used for analysis.

Findings

The most frequent age groups were mothers aged 30 to 40 years old and children in first to third grade. First, the demographic information, average, and standard deviation of the data were examined, and then the data were examined using the path analysis method. Beta standardized regression coefficients were also used to interpret the results. The results of the research showed that anxiety Corona is effective on the conflict between mother and child. The psychological component of Corona anxiety was significant with a beta of 0.490 for the subscale of distance from the mother, a beta of 0.095 for the subscale of the mother's position, and a beta of 0.380 for the subscale of the father's position. Additionally, the physical component of Corona anxiety was significant with a beta of 0.267 for the subscale of the child's position, a beta of 0.114 for the subscale of the mother's position, and a beta of 0.177 for the subscale of the father's position. Furthermore, the results of the research showed that death anxiety in the mother is related to the conflict between the mother and the child, and the distance from the mother, the position of the child, and the position of the father indicate an increase in the conflict between the mother and the child. Finally, the mediating role of death anxiety and Corona anxiety was investigated and the results indicated that death anxiety plays a mediating role in the path of Corona anxiety on mother-child conflict.

Result

The findings of the research confirmed the strong relationship between anxiety of Corona and death anxiety in mothers. In other words, it seems that Covid-19 is associated with death for these participants and evokes death anxiety. This is consistent with Parankat's (2019) reflexive awareness theory, which states that both Corona anxiety and death anxiety trigger an overprotective behavioral system to protect the child. Furthermore, the results showed that the increase in Corona anxiety in mothers caused an increase in conflict in children. According to the findings of Valery et al.'s research (2018), the presence of anxiety symptoms in parents causes them to control and master the situation more, which aims to prevent their children from facing threatening situations, and this can cause more conflicts and disputes with their children. Additionally, the research found that Corona anxiety in mothers predicted the relationship between mothers and children and children's aggression. The quality of the mother-child relationship is a factor that can predict anxiety and mood disorders in children, and increasing it in the relationship between parents and children can reduce anxiety in children (Franz and McKinney, 2018). Moreover, this research showed that death anxiety plays a mediating role in the relationship between Corona anxiety and mother-child conflict. Death anxiety occurs due to various media announcements of death statistics as well as complications of the Corona disease and can cause conflict in the relationship between mother and child.

References

- Alipour, A., Ghadami, A., Alipour, Z. & Abdollahzadeh, H. (2020). Preliminary validation of the Corona Disease Anxiety Scale (CDAS) in the Iranian sample. *Quarterly Journal of Health Psychology*, 8(32), 163-175. (In Persian)
- Amirimoghadam, A., Sodani, M., Khojasteh Mehr, R. & Mehrabizadeh Honarmand, M. (2020). Identifying the factors of resilience in mothers having children with attention-deficit hyperactivity disorder (ADHD): A qualitative research. *Jundishapur Scientific Medical Journal*, 19(2), 227-242. (In Persian)
- Ariapooran, S. (2018). Relationship between mother- child interaction and symptoms of anxiety disorders in deaf and hard-of-hearing children. *Empowering Exceptional Children*, 9(2), 51-63. (In Persian)

- Basilaia, G. & Kvavadze, D. (2020). Transition to online education in schools during a SARS-CoV-2 coronavirus (COVID-19) pandemic in Georgia. *Pedagogical Research*, 5(4), 1–9.
- Bekkhush, M., Lee, Y., Nordhagen, R., Magnus, P., Samuelsen, S. & Borge, A. (2018). Re-examining the link between prenatalmaternal anxiety and child emotionaldifficulties, using a sibling design. *International Journal of Epidemiology*, 47(1), 156–165.
- Bhargava, S. & Witherspoon, D. P. (2015). Parental involvement across middle and high school: Exploring contributions of individual and neighborhood characteristics. *Journal of Youth and Adolescence*, 44(9), 1702–1719.
- Cameron, E. E., Joyce, K. M., Delaquis, C. P., Reynolds, K., Protudjer, J. L. & Roos, L. E. (2020). Maternal psychological distress & mental health service use during the COVID-19 pandemic. *Journal of Affective Disorders*, 276, 765-774.
- Choi, K. W., Sikkema, K. J., Vythilingum, B., Geerts, L., Faure, S. C., Watt, M. H., ... & Stein, D. J. (2017). Maternal childhood trauma, postpartum depression, and infant outcomes: Avoidant affective processing as a potential mechanism. *Journal of Affective Disorders*, 211, 107-115.
- Curran, T., Worwood, J. & Smart, J. (2019). Cognitive flexibility and generalized anxiety symptoms: The mediating role of destructive parent-child conflict communication. *Communication Reports*, 32(2), 57-68.
- Daks, J. S., Peltz, J. S. & Rogge, R. D. (2020). Psychological flexibility and inflexibility as sources of resiliency and risk during a pandemic: Modeling the cascade of COVID-19 stress on family systems with a contextual behavioral science lens. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 18, 16–27.
- Duan, L., Shao, X., Wang, Y., Huang, Y., Miao, J., Yang, X. & Zhu, G. (2020). An investigation of mental health status of children and adolescents in china during the outbreak of COVID-19. *Journal of Affective Disorders*, 275, 112–118.
- Fazeli Mehrabadi, A., Mohamadi, S., Izadpanah, S., Aghababaei, N., Panaghi, L., & Ghadiri, F. (2011). Parental bonding and mental health: The role of gender. *Developmental Psychology: Iranian Psychologists*, 8(30), 197-206. (In Persian)
- Fegert, J. M., Vitiello, B., Plener, P. L. & Clemens, V. (2020). Challenges and burden of the Coronavirus 2019 (COVID-19) pandemic for child and adolescent mental health: A narrative review to highlight clinical and

- research needs in the acute phase and the long return to normality. *Child and adolescent psychiatry and mental health*, 14, 1-11.
- Fontanesi, L., Marchetti, D., Mazza, C., Di Giandomenico, S., Roma, P. & Verrocchio, M. C. (2020). The effect of the COVID-19 lockdown on parents: A call to adopt urgent measures. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 12(S1), S79–S81.
- Franz, A. O. & McKinney, C. (2018). Parental and child psychopathology: moderated mediation by gender and parent-child relationship quality. *Child Psychiatry & Human Development*, 1-10.
- Golberstein, E., Wen, H. & Miller, B. F. (2020). Coronavirus disease 2019 (COVID-19) and mental health for children and adolescents. *Journal of the American Medical Association Pediatrics*, 174(9), 819–820.
- Hyland, P., Shevlin, M., McBride, O., Murphy, J., Karatzias, T., Bentall, R. P., ... & Vallières, F. (2020). Anxiety and depression in the Republic of Ireland during the COVID-19 pandemic. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 142(3), 249-256.
- Kavaklı, M., Ak, M., Uğuz, F. & Türkmen, O. O. (2020). The mediating role of self-compassion in the relationship between perceived COVID-19 threat and death anxiety. *Turkish Journal of Clinical Psychiatry*, 23(1), 15-23.
- Kerns, C. E., Pincus, D. B., McLaughlin, K. A. & Comer, J. S. (2017). Maternal emotion regulation during child distress, child anxiety accommodation, and links between maternal and child anxiety. *Journal of Anxiety Disorders*, 50, 52-59.
- Khademi, F., Moayedi, S. & Golitaleb, M. (2020). The COVID-19 pandemic and death anxiety in the elderly. *International Journal of Mental Health Nursing*, 30(1), 346-349.
- Khodabakhshi Koolae, A., Hassani, S. & Falsafinejad, M. R. (2015). The Comparison of Child-Parent Relationship and Externalizing Disorders in Children with Employed and Unemployed Mother. *Quarterly Journal of Career & Organizational*, 23(7), 92-103. (In Peraian)
- Koca, A., Basgul, S. S. & Yay, M. (2019). Comparison of death anxiety and state-trait anxiety levels in mothers of disabled children and non-disabled children. *Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 32, 58-64.
- Kumar, A. & Somani, A. (2020). Dealing with corona virus anxiety and OCD. *Asian Journal of Psychiatry*, 10(2), 143-155.
- Lopez, A. S., Hill, M., Antezano, J., Vilven, D., Rutner, T., Bogdanow, L., ... & Tran, C. H. (2020). Transmission dynamics of COVID-19 outbreaks

- associated with child care facilities—Salt Lake City, Utah, April–July 2020. *Morbidity and Mortality Weekly Report*, 69(37), 13-19.
- Malkawi, S. H., Almhdawi, K., Jaber, A. F. & Alqatarneh, N. S. (2020). COVID-19 quarantine-related mental health symptoms and their correlates among mothers: A cross sectional study. *Maternal and Child Health Journal*, 25(5), 695-705.
- Mappa, I., Distefano, F. A. & Rizzo, G. (2020). Effects of coronavirus 19 pandemic on maternal anxiety during pregnancy: A prospective observational study. *Journal Perinat Med*, 48(6), 545-550.
- Mazloomzadeh, M., Asghari Ebrahim Abad, M. J., Shirkhani, M., Zamani Tavousi, A. & Salayani, F. (2021). Relationship between Corona virus anxiety and health anxiety: Mediating role of emotion regulation difficulty. *Clinical Psychology*, 13(2), 111-120. (In Peraian)
- McCubbin, H. I. & Patterson, J. M. (1983). The family stress process: The double ABCX model of adjustment and adaptation. *Marriage & Family Review*, 6(1-2), 7-37.
- Menzies, R. E. & Menzies, R. G. (2020). Death anxiety in the time of COVID-19: theoretical explanations and clinical implications. *The Cognitive Behaviour Therapist*, doi: 10.1017/S1754470X20000215.
- Menzies, R. E., Neimeyer, R. A. & Menzies, R. G. (2020). Death anxiety, loss, and grief in the time of COVID-19. *Behaviour Change*, 37(3), 111-115.
- Mohammadi, F., Kohan, S. H., Farzi, S., Khosravi, M. & Heidari, Z. (2021). The effect of pregnancy training classes based on bndura self-efficacy theory on postpartum depression and anxiety and type of delivery. *Journal of Education and Health Promotion*, 10, 1-6. (In Peraian)
- Mucci, F., Mucci, N. & Diolaiuti, F. (2020). Lockdown and isolation: Psychological aspects of COVID-19 pandemic in the general population. *Clinical Neuropsychiatry: Journal of Treatment Evaluation*, 17(2), 63-64.
- Newton-John, T., Menzies, R., Chambers, S. & Menzies, R. (2020). Psychological distress associated with COVID-19: Estimations of threat and the relationship with death anxiety. *Available at SSRN 3594629*.
- Orgilés, M., Morales, A., Delvecchio, E., Mazzeschi, C. & Espada, J. P. (2020). Immediate psychological effects of the COVID-19 quarantine in youth from Italy and Spain. *Frontiers in Psychology*, 11, 29-86.
- Parncutt, R. (2019). Mother schema, obstetric dilemma, and the origin of behavioral modernity. *Behavioral Sciences*, 9(12), 142.
- Peteet, J. R. (2020). COVID-19 anxiety. *Journal of Religion and Health*, 59, 2203-2204.

- Pirnia, B., Rasoulzadeh Tabatabaei, S. K., Pirkhaefi, A. & Soleimani, A. (2017). Comparison of the effectiveness of two cognitive-behavioral and mother-child interactive therapies on anxiety of children with under-methadone treatment mother. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 23(2), 136-147. (In Persian)
- Plant, D. T., Jones, F. W., Pariante, C. M. & Pawlby, S. (2017). Association between maternal childhood trauma and offspring childhood psychopathology: Mediation analysis from the ALSPAC cohort. *The British Journal of Psychiatry*, 211(3), 144-150.
- Pourbafarani, M., Etemadi, E., Akbarzadeh, M. & Jazayeri, R. A. S. (2015). Evaluating the role of mother personality, maternal marital conflict, mother conflict resolution style and daughter conflict resolution style in predicting of mother-daughter conflict. *Women and Society*, 6(23), 105-126. (In Persian)
- Pradhan, M., Chettri, A. & Maheshwari, S. (2020). Fear of death in the shadow of COVID-19: The mediating role of perceived stress in the relationship between neuroticism and death anxiety. *Death Studies*, 46(5), 1106-1110.
- Rajabi, G. & Bahrani, M. (2001). Item factor analysis of the death anxiety scale. *Psychology*, 5(4), 344-331. (In Persian)
- Ren, X., Huang, W., Pan, H., Huang, T., Wang, X. & Ma, Y. (2020). Mental health during the COVID-19 outbreak in China: A meta-analysis. *Psychiatric Quarterly*, 91(4), 1033-1045.
- Reut, G., Saha, S., Somerville, G., Boursier, J. & Wise, M. S. (2020). The impact of COVID-19 related school shutdown on sleep in adolescents: A natural experiment. *Sleep Medicine*, 76, 33-35.
- Rodo, M., Singh, L., Russell, N. & Singh, N. S. (2022). A mixed methods study to assess the impact of COVID-19 on maternal, newborn, child health and nutrition in fragile and conflict-affected settings. *Conflict and Health*, 16(30), 1-17.
- Rosen, Z., Weinberger-Litman, S. L., Rosenzweig, C., Rosmarin, D. H., Muennig, P., Carmody, E. R., Rao, S. T. & Litman, L. (2020). Anxiety and distress among the first community quarantined in the U.S. due to COVID-19: Psychological implications for the unfolding crisis. *PsyArXiv Preprints*
- Roy, D., Tripathy, S., Kar, S. K., Sharma, N., Verma, S. K. & Kaushal, V. (2020). Study of knowledge, attitude, anxiety & perceived mental healthcare need in Indian population during COVID-19 pandemic. *Asian Journal of Psychiatry*, 102083.

- Russell, B. S., Hutchison, M., Tambling, R., Tomkunas, A. J. & Horton, A. L. (2020). Initial challenges of caregiving during COVID-19: Caregiver burden, mental health, and the parent-child relationship. *Child Psychiatry & Human Development*, 51, 671-682.
- Satoorian, A., Tahmassian, K. & Ahmadi, M. (2016). The role of parenting dimensions and child-parent relationship in children's internalized and externalized behavioral problems. *Journal of Family Research*, 12(4), 683-705. (In Persian)
- Shirzadi, P., Amini Shirazi, N. & Asgharpour Lashkemi, Z. (2020). Relationship between corona anxiety in mothers and parent-child interaction and children's aggression during quarantine days. *Journal of Family Research*, 16(2), 139-154. (In Persian)
- Taghavi, M. (2016). The effectiveness of cognitive-behavioral intervention on improving the perception of anxiety control and sensitivity to anxiety in men with anxiety symptoms. Master's Thesis. Islamic Azad University, Shahrood Branch. (In Persian)
- Tang, F., Liang, J., Zhang, H., Kelifa, M. M., He, Q. & Wang, P. (2021). COVID-19 related depression and anxiety among quarantined respondents. *Psychology & Health*, 36(2), 164-178.
- Valerie, G., Laura, E., Quiñones, C. & Elizabeth, L. Davis (2018). Parent psychopathology and parent-child conflict interact to predict children's anxiety but not depression. *UC Riverside Undergraduate Research Journal*, 12(1), 43-49.
- Vance, L. M. (2014). Death anxiety and the relational. *Journal of Humanistic Psychology*, 54(4), 414-433.
- Xing, X., Zhang, H., Shao, S. & Wang, M. (2017). Child negative emotionality and parental harsh discipline in Chinese preschoolers: The different mediating roles of maternal and paternal anxiety. *Frontiers in psychology*, 8, 339.
- Yatham, S., Sivathasan, S., Yoon, R., Da Silva, T. L. & Ravindran, A. V. (2018). Depression, anxiety, and post-traumatic stress disorder among youth in low and middle income countries: A review of prevalence and treatment interventions. *Asian Journal of Psychiatry*, 38, 78-91.

تأثیر اضطراب کرونا و مرگ بر تعارض مادر و کودک در دوره قرنطینه خانگی

سحر احسانی^۱

عباس شاهوردی^۲

منیژه فیروزی^۳

فاطمه سلطانی^۴

چکیده

کووید-۱۹ سبک زندگی و الگوهای تعاملی خانواده‌ها را تغییر داده است. هدف انجام این پژوهش، مطالعه تأثیر اضطراب کرونا و اضطراب مرگ بر تعارض مادران و کودکان دوره میانی در دوره قرنطینه خانگی ناشی از کووید-۱۹ بود. پژوهش حاضر از نوع توصیفی - همبستگی بود و جامعه آماری آن شامل تمامی مادران دارای کودک ۷ تا ۱۲ ساله منطقه ۶ تهران در آذرماه سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بود. به این ترتیب، ۱۶۰ مادر و کودک دبستانی در شهر تهران مورد مطالعه قرار گرفتند. نتایج پژوهش نشان داد افزایش اضطراب کرونا در مادران منجر به افزایش تعارض در کودکان می‌شود که این تعارض در نقاشی آن‌ها بازتابی می‌گشت. علائم روان‌شناختی اضطراب کرونا با به تصویر کشیدن فاصله با مادر، جایگاه مادر و پدر در صفحه نقاشی و علائم جسمی اضطراب کرونا با جایگاه کودک، مادر و پدر مرتبط بود. همچنین، اضطراب مرگ با فاصله کودک از مادر، جایگاه کودک و جایگاه پدر مرتبط بود.

۱. دانشجوی دکتری روان‌شناسی سلامت، دانشگاه تهران، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

sahar.ehsani.72@ut.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری روان‌شناسی، دانشگاه شهید چمران، اهواز، ایران.

mrshahverdi.abbas@gmail.com

۳. دانشیار گروه روان‌شناسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

mfiroozy@ut.ac.ir

۴. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد روان‌شناسی بالینی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

fatemeh.soltani73@ut.ac.ir

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۱/۱۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۰۹

علاوه بر آن، نقش واسطه‌ای اضطراب مرگ در رابطه بین اضطراب کرونا و تعارض مادر و کودک تأیید شد. یافته‌های پژوهش با نظریه هشیاری انعکاسی پارانکات در مورد بیش‌هشیاری مادران در زمان برانگیخته شدن اضطراب‌های بنیادین مورد بحث قرار گرفت.

واژگان کلیدی

اضطراب کرونا، اضطراب مرگ، تعارض مادر و کودک، قرنطینه خانگی، کووید-۱۹.

مقدمه و بیان مسئله

در شرایطی که جهان تحت بحران ناشی از ویروس کرونا قرار گرفته، از طرف نهادهای مرتبط با سلامت، هشدارهایی مبنی بر خطر ویروس همه‌گیر و الزام به قرنطینه برای افراد آسیب‌پذیر در خانه ارسال می‌گردد. رسانه‌ها به‌طور دائمی در مورد خطرات مربوط به انتشار ویروس هشدار می‌دهند (اورجلیس و همکاران^۱، ۲۰۲۰). در خانه ماندن و حساسیت نسبت به سلامت پیامدهای روان‌شناختی متعددی را ایجاد کرده است. ویروس کووید-۱۹ اثرات بهداشتی، اجتماعی و اقتصادی بی‌سابقه‌ای در سطح جهان داشته است. این عوامل به‌دلیل آسیب‌پذیری بیشتر، نقش جنسیتی زنان به‌عنوان مراقب و افزایش قرارگرفتن در معرض ویروس سلامت زنان و کودکان را بیشتر تحت تأثیر خود قرار داده است (رودو و همکاران^۲، ۲۰۲۲).

پژوهش‌ها نشان می‌دهد کووید-۱۹، که منجر به تعطیلی مدارس و قرنطینه خانگی شده بود، بر تعارضات درون خانوادگی تأثیر منفی گذاشته است (بسیلیا و واوادی^۳، ۲۰۲۰). به‌طوری که قرنطینه خانگی به یک تهدید جهانی تبدیل شده بود. در این شرایط به‌دلیل افزایش تعاملات نزدیک و تعارض منافع، خشونت‌های خانگی و درگیری‌های درون خانواده افزایش یافته است (دکس و همکاران^۴، ۲۰۲۰ و روت و همکاران^۵، ۲۰۲۰). واژه تعارض^۶، اشاره به ناتوانی در حل تفاوت‌ها دارد و بیشتر اوقات با خصومت، تنش یا پرخاشگری همراه است. یکی از علل

1. Orgilés et al
2. Rodo et al
3. Basilaia & Kvavadze
4. Daks et al
5. Reut et al
6. Conflict

تعارض‌های میان‌فردی ریشه در ساخت شخصیتی افراد دارد. در این رابطه عوامل متعددی می‌توانند در بروز تعارض، شدت بخشیدن به آن و یا بالعکس، مدیریت تعارض نقش داشته باشند. عواملی مانند؛ نوع خودانگاره، وضوح اهداف، میزان انعطاف‌پذیری و سطح هیجان‌پذیری بر پدیده تعارض تأثیر دارند (پوربافرانی و همکاران، ۱۳۹۴).

نتایج پژوهش‌ها نشان داده‌اند که کووید-۱۹ باعث دوبرابر شدن تعداد زنانی شده است که به سطح غیرعادی اضطراب رسیده‌اند (ماپا و همکاران^۱، ۲۰۲۰). شواهد نشان می‌دهند که هنگام رخ دادن حوادث و رخدادها، والدین به دلیل مسئولیت‌های مراقبتی، واکنش‌های قوی و منفی بیشتری را تجربه می‌کنند (روسل و همکاران^۲، ۲۰۲۰). در این شرایط والدین و به خصوص مادر تمام منابع حمایتی خود را برای نگهداری از کودک مانند برنامه‌های بعد از کلاس درس، تفریحات، برنامه‌های مختلف در مدرسه و مراکز اجتماعی را از دست دادند و خانه تنها مرکز نگهداری از کودکان شد (فونتانزی و همکاران^۳، ۲۰۲۰).

اضطراب یکی از پیامدهای ناشی از انتشار ویروس کووید-۱۹ است (لوپس و همکاران^۴، ۲۰۲۰). با افزایش موارد ابتلای مرگ‌ومیر این بیماری و عدم وجود درمان قطعی برای آن، سراسر جهان را موج عظیمی از اضطراب فرا گرفت. "اضطراب کرونا" به معنای اضطراب ناشی از مبتلا شدن به ویروس کرونا است که غالباً به دلیل ناشناخته بودن و ایجاد ابهام شناختی می‌باشد (مظلوم‌زاده و همکاران، ۱۴۰۰). این عامل سلامت روان شناختی افراد خانواده را به خطر می‌اندازد (راشل و همکاران^۵، ۲۰۲۰). مادران به نسبت گذشته زمان بیشتری را در خانه با کودکان خود سپری می‌کنند. فضاهای کوچک خانه، محدود شدن زمان گردش و تعامل با همسالان، وسواس‌های بهداشتی، مشکلات اقتصادی همراه با آغاز همه‌گیری، درگیری‌ها و تنش‌ها را در خانه بین اعضای خانواده افزایش می‌دهد (لوپس و همکاران، ۲۰۲۰). برای نمونه، خشونت‌های

-
1. Mappa et al
 2. Russell et al
 3. Fontanesi et al
 4. Lopez et al
 5. Russel et al

خانگی علیه زنان و کودکان افزایش داشته است (فگرت و همکاران^۱، ۲۰۲۰). این فشاری بود که هم بر مادر و هم کودک وارد می‌شد. در این شرایط وضعیت روان‌شناختی مادر از جمله اضطراب‌های او در مدیریت این وضعیت بی‌تأثیر نبود. در حالی که جامعه دوره پیک کرونا را پشت سر می‌گذاشت، اضطراب ابتلا به کرونا و اضطراب مرگ با دیدن آمار و ارقام از رسانه‌ها افزایش می‌یافت (گلبرشتاین و همکاران^۲، ۲۰۲۰). در این پژوهش به دنبال این بودیم که آیا این اضطراب‌ها می‌توانند تعارضات مادر و کودک را افزایش دهند؟

ارتباط مادر و کودک چه روابط محبت‌آمیز و چه تعارض‌ها و تنش‌ها روند رشد کودک را تعیین می‌کند و همواره روان‌شناسان به دنبال درک عوامل مؤثر بر این رابطه هستند (مالکاوی و همکاران^۳، ۲۰۲۰). از دیدگاه پژوهش‌های روان‌شناسی تحولی، یکی از عواملی که در رابطه کودک و مادر اثرگذار است، ویژگی‌های روان‌شناختی مادر، از جمله میزان اضطراب و نگرانی اوست. یافته‌های پژوهشی ژیاپوی و همکاران^۴ (۲۰۱۷) و کامرون و همکاران^۵ (۲۰۲۰) نشان می‌دهد اضطراب مادر نقش میانجی‌گری ارتباط بین احساسی منفی کودک و پرخاشگری روانی مادر و تنبیه بدنی را دارد و احساس اضطراب مادر ممکن است احتمال درگیر شدن مادران در پردازش سریع و خودکار اطلاعات را افزایش دهد که احساسات منفی کودک را به همراه دارد.

همچنین، پژوهش یلترونیا و همکاران^۶، (۲۰۱۹) نشان داد که رابطه مثبتی بین نمرات افسردگی و اضطراب مادر و مشکلات رفتاری بیرونی‌سازی و درونی‌سازی کودکان دیده می‌شود. پژوهش‌ها حاکی از آن هستند که اضطراب و فشارهایی که والدین در طول بلایا و حوادث مختلف از جمله کووید-۱۹ تجربه می‌کنند، سلامت روانی والدین را به خطر می‌اندازد و با تحت تأثیر قرار دادن رفتار بالقوه والدین، بر روابط والدین-کودک اثر می‌گذارد (روسل و همکاران، ۲۰۲۰). از طرفی والدین به دلیل تغییراتی که در درآمد، اشتغال، فاصله‌گذاری فیزیکی،

-
1. Fegert et al
 2. Golberstein et al
 3. Malkawi et al
 4. Xiaopei et al
 5. Cameron et al
 6. Lethronia et al

محدودیت‌های افراطی در تعاملات اجتماعی و مراقبت از کودکان در شرایط بیماری کووید-۱۹ به وجود آمد، با استرس‌های روان‌شناختی، اجتماعی و اقتصادی رو به رو هستند که این امر می‌تواند بر روابط بین اعضای خانواده تأثیرگذار باشد (کامرون و همکاران^۱، ۲۰۲۰).

در دوره انتشار کووید-۱۹ افراد انواع متفاوتی از اضطراب را تجربه می‌کنند که هر کدام از انواع آن می‌تواند بر روابط مادر و کودک اثر بگذارد. از آن‌جا که این همه‌گیری با مرگ سریع بیماران مرتبط است، این احتمال وجود دارد که اضطراب مرگ که به‌طور طبیعی توسط ساز و کارهای دفاعی در لایه‌های ناهشیار پنهان شده بود، به هشیاری رانده شود.

"اضطراب مرگ" اصطلاحی است که برای مفهوم‌سازی دلهره‌ای که از طریق آگاهی از مرگ تولید شده، مورد استفاده قرار گرفته است (منزیز و منزیز^۲، ۲۰۲۰). در واقع عواطف، ترس‌ها و افکار نهفته در تجربیات عادی زندگی که با پایان زندگی مرتبط هستند، اضطراب مرگ نامیده می‌شود (کوکا و همکاران^۳، ۲۰۱۹).

هایلند و همکاران^۴ (۲۰۲۰) بیان می‌کنند اضطرابی که فهم پدیده مرگ با خود به‌همراه می‌آورد چنان قدرتمند است که حتی اگر فرد آن را مدام در ذهن خود مرور نکند، باز هم بر بسیاری از رفتارهای انطباقی تأثیر می‌گذارد. در پی همه‌گیری بیماری کرونا، اضطراب مرگ در افراد بالا می‌رود و متعاقب پیگیری اخبار و دیدن مرگ افراد مبتلا به این بیماری رخ می‌دهد. اما، آیا این اضطراب مرگ در مادران می‌تواند به تعارض با کودکان آن‌ها بیانجامد؟ تاکنون مطالعه‌ای به‌صورت منسجم در این راستا انجام نشده است. اما، پژوهش‌ها نشان می‌دهد زمانی که فرد دچار اضطراب مرگ می‌شود ارتباط نزدیک، صمیمیت و دل بستگی فدای احساس ازدست‌رفتن خود می‌گردند (پردهان و همکاران^۵، ۲۰۲۰). روابط نزدیک شامل، همه اشکال متعدد ارتباط

-
1. Cameron et al
 2. Menzies & Menzies
 3. Koca et al
 4. Hyland et al
 5. Pradhan et al

بین فردی می‌شود. این اشکال شامل: تناقض در صمیمیت واقعی و ارتباط خیالی (انتقال) است. صمیمیت واقعی یک تبادل عشق یا یک مراقبت عمیق طولانی‌مدت و نگرانی برای کسی است، که منوط به داشتن علاقه انحصاری‌تر شخص دیگری نسبت به روابط انسانی پایدار است. صمیمیت واقعی همچنین، به تعریف روابط عاشقانه کمک می‌کند. هرچند که در پیوندهای والدین-فرزند، دوستی‌ها یافت می‌شود. در این پژوهش به صورت خاص ارتباط اضطراب مرگ مادر با تعارض کودک وی بررسی شد.

پیشینه تجربی

دوان و همکاران (۲۰۲۰) در پژوهشی به منظور بررسی وضعیت سلامت روانی کودکان و نوجوانان در زمان شیوع کووید-۱۹ دریافتند که قرنطینه بر سلامت، رفاه روانی، خلق‌وخو، رضایت از زندگی و سبک زندگی تأثیر گذاشته است. نظرسنجی برخط بین‌المللی انجام شده در این پژوهش، در مورد تعارضات درون خانواده و سبک زندگی چندبعدی در حین خانه‌نشینی، این مسأله را به طور بارزی نشان داده است.

بیهارگاو و ویترسپون^۱ (۲۰۲۰) در پژوهشی با نمونه نسبتاً بزرگ در چین نشان دادند که در دوره کووید-۱۹ کودکان و مادران به طور معناداری دچار اضطراب و افسردگی بودند که همین عامل ممکن است زمینه تعارضات درون خانواده را شکل دهد. تعطیلی مدارس و دورکاری که در سراسر دنیا شایع بود کیفیت روابط خانوادگی را تحت تأثیر قرار داد.

ژیاپوی و همکاران (۲۰۱۷) در پژوهشی به بررسی نقش واسطه‌ای اضطراب والدین در پیوند بین احساسات منفی کودک و انضباط خشن والدین پرداخت. یافته‌ها نشان داد که احساس منفی کودکان به طور معنی‌داری با پرخاشگری روانی مادر و تنبیه بدنی همراه است. علاوه بر این، مشخص شد که اضطراب مادر نقش میانجی‌گری ارتباط بین احساس منفی کودک و پرخاشگری روانی مادر و تنبیه بدنی را دارد.

^۱. Bhargava & Witherspoon

کامرون و همکاران (۲۰۲۰) با بررسی متغیرهای پریشانی روان مادر در دوران همه‌گیری کووید-۱۹ دریافتند که احساسات منفی کودکان به‌طور قابل‌توجهی با انضباط خشن مادری اما، نه پدری همراه است و این الگو هم برای پرخاشگری روانی و هم برای تنبیه بدنی دیده شده است و علت آن است که مادر در تعامل بیشتری با کودک قرار دارد. احساس اضطراب مادر ممکن است احتمال درگیر شدن مادران در پردازش سریع و خودکار اطلاعات را افزایش دهد، که به نوبه خود ممکن است وقوع راهبردهای واکنشی مانند پرخاشگری روانی و تنبیه بدنی را القا کند تا اینکه او از راهبردهای برنامه‌ریزی شده، استدلال شده، و راهبردهای انضباطی کودک‌محور که معمولاً نیاز به صبر بیشتری برای پیاده‌سازی دارد، استفاده کند. همچنین، آن‌ها دریافتند که تعارضات در روابط اعضای خانواده تحت تأثیر عوامل مختلف مانند: تغییر برنامه‌های روزمره، کاهش منابع (تفریحات) و از جمله اضطراب ناشی از نامشخص بودن شرایط بود.

لترونیا و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی نشان دادند که ارتباط مستقیمی بین نمرات افسردگی و اضطراب مادر و برون‌سازی کودکان مشاهده می‌شود. به‌طور کلی، رابطه مثبتی بین نمرات افسردگی و اضطراب مادر و مشکلات رفتاری بیرونی‌سازی و درونی‌سازی کودکان دیده می‌شود. همچنین، در این پژوهش نشان داده می‌شود که افسردگی و اضطراب مادر سبب می‌شود که تمایل کودک به مشکلات رفتاری افزایش یابد. یافته‌ها حاکی از آن است که افسردگی و اضطراب مادر پیش‌بینی‌کننده مهمی از رفتار درونی‌سازی شده در دختران باشد اما، به‌نظر نمی‌رسد که در انتقال اثرات اضطراب مادر به دختران نقش داشته باشد. اثرات اضطراب مادر روی کودک و ایجاد آسیب‌پذیری روانی-رشدی او، ممکن است ناشی از آشفتگی‌های پایدار ساختار استرس باشد که از اوایل زندگی تا دوران کودکی و بزرگسالی باقی می‌ماند.

چارچوب نظری

علائم اختلالات اضطرابی را می‌توان در چهار گروه شناختی، عاطفی، جسمانی و رفتاری تقسیم کرد. عناصر این چهار دسته از هم مستقل نیستند، بلکه عملکرد هماهنگ با کل ارگانیزم دارند.

عملکرد اصلی علائم اختلالات اضطرابی این است که در موقعیت‌هایی که خطر وجود دارد، پاسخ‌های تطابقی به وجود آورد.

الف) علائم شناختی که شامل مشکلات تفکر (مانند بروز اشکال در یادآوری مطالب و حواس‌پرتی)، مشکلات مفهومی (مانند تحریفات شناختی) و مشکلات حسی- ادراکی (مانند احساسات غیرواقعی) می‌شود.

ب) علائم عاطفی که شامل ناآرامی، تنش، بی‌حوصلگی، مضطرب بودن، ترس، وحشت، هراس و زودرنجی می‌شود.

ج) علائم رفتاری شامل اجتناب، بازداری، ناهماهنگی، نفس‌نفس زدن، اشکالات کلامی و ناآرامی می‌شود.

د) علائم فیزیولوژیکی شامل اشکال تنفسی (مانند احساس خفگی و تنفس سطحی و سریع)، علائم قلبی- عروقی (مانند افزایش یا کاهش فشارخون، ضعف و تپش قلب)، علائم پوستی (مانند برانگیخته‌شدن چهره و تعریق) و علائم عصبی- عضلانی (مانند تهوع، دردهای شکمی، سوزش معده و افزایش بازتاب‌ها و لرزش روده و معده) می‌شود (تقوی، ۱۳۹۶).

نظریه‌پردازان شناختی معتقدند مشکلات و رویدادها عامل بروز اضطراب نیستند؛ بلکه اضطراب نتیجه عقاید و افکار غیرواقعی، اشتباه، غیرمنطقی و اغراق‌آمیز در خصوص خطراتی که در موقعیت وجود دارد، است. بک معتقد است در وضعیتی که اضطراب تجربه می‌شود، نیمرخ شناختی شامل تهدید روانی یا جسمانی ادراک‌شده در حوزه فردی است. ایس نیز این عقیده را دارد که باورهای غیرمنطقی سبب ایجاد اضطراب می‌شود (محمدی و همکاران، ۲۰۲۱).

اضطراب کرونا یکی از پیامدهای روانی در مورد کووید-۱۹ است و به‌نظر می‌رسد به‌دلیل ترس از ناشناخته‌ها ادراک ایمنی را در انسان کاهش می‌دهد. همچنان اطلاعات کم علمی در ورد این بیماری نیز این اضطراب را تشدید می‌کند (بجاما و همکاران، ۲۰۲۰).

برخلاف ترس از مرگ، اضطراب مرگ به‌طور گسترده‌تر نوعی آگاهی ذهنی یا معنوی مربوط به از دست دادن هستی است (نیمیر و همکاران^۱، ۲۰۲۰). این اضطراب که با احتمال قریب الوقوع نابدی همه هستی فرد در ارتباط است (خادمی و همکاران، ۲۰۲۰) نوعی تحیر روان‌شناختی جهان‌شمول است (کاواکلی و همکاران^۲، ۲۰۲۰) و از ساختارهای اساسی جانبی‌ای که دیرینه، مرتبط‌کننده و سازگار با زنده ماندن هستند ناشی می‌شود (پاتیت^۳، ۲۰۲۰).

نظریه استرس خانواده (مک‌کویین و پترسون، ۱۹۸۲، ۱۹۸۳) نشان می‌دهد، انتقال ناگهانی و مسئولیت‌های متناقض که والدین تجربه کردند، همراه با کاهش منابع، احتمالاً به پریشانی عاطفی والدین می‌انجامد (داکس و همکاران، ۲۰۲۰، روزن و همکاران، ۲۰۲۰ و تانگ و همکاران، ۲۰۲۱).

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی بود و جامعه آماری آن شامل تمامی مادران دارای کودک ۷ تا ۱۲ ساله منطقه ۶ تهران در آذرماه سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بودند. نمونه‌گیری در این پژوهش با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انجام شد. همچنین، با توجه به شرایط جامعه و قرنطینه و برگزاری کلاس‌ها به‌صورت مجازی پرسشنامه‌های پژوهش با استفاده از شبکه‌های اجتماعی و همکاری معلمان مقطع ابتدایی منطقه ۶ تهران در اختیار مادران قرار گرفت. در نهایت با توجه به معیارهای پژوهش و همکاری مادران و کودکان آن‌ها ۱۶۰ نمونه (۸۰ مادر و ۸۰ کودک) براساس جدول مورگان و همچنین، معیارهای پژوهش مورد بررسی قرار گرفتند. معیارهای ورود به پژوهش شامل: سن کودک بین ۷ تا ۱۲ سال، استفاده از آموزش مجازی، داشتن والدین بیولوژیکی، زندگی کردن کودک با والدین، مادر به‌عنوان مراقب اصلی و معیارهای خروج شامل: جدایی از مادر به‌دلیل طلاق یا فوت، گذراندن وقت با پرستار، نداشتن سابقه

¹. Nimber et al

². Kavaklı et al

³. Peteet

روان‌پزشکی، داشتن معلولیت یا بیماری خاص هر یک مادر یا کودک می‌شد. پیش از اجرای پژوهش، با مادران در مورد اهداف پژوهش صحبت شد. به آن‌ها اطمینان داده شد که اطلاعات آنان محرمانه می‌ماند و تنها به صورت جمعی تحلیل خواهد شد. به آن‌ها اطلاع داده شد که هر زمان که مایل بودند، می‌توانستند، پژوهش را ترک کنند. در نهایت داده‌ها با استفاده از نرم افزار ایموس تحلیل شدند.

ابزارهای پژوهش

پرسشنامه اضطراب مرگ تمپلر: این مقیاس تک بعدی ۱۵ گویه‌ای توسط تمپلر طراحی و در سال ۱۹۷۰ منتشر شد. در ابتدا نسخه اولیه آن ۵۱ گویه داشت و در نهایت در مطالعات بعدی نسخه کوتاه‌تر آن منتشر شد. پاسخ به هر یک از آیتم‌ها به صورت لیکرت پنج‌گزینه کاملاً مخالفم، مخالفم، نظری ندارم، موافقم و کاملاً موافقم است. جمع امتیازات پرسشنامه در دامنه‌ای بین ۱ تا ۱۵ می‌باشد که امتیاز بالاتر نشان‌دهنده اضطراب مرگ بیشتر بوده و افراد با توجه به امتیاز به دست آمده در سه سطح اضطراب خفیف (۶-۰)، متوسط (۹-۷)، شدید (۱۵-۱۰) طبقه‌بندی شدند. روایی و پایایی پرسشنامه در مطالعه رجبی و بحرانی (۱۳۸۰) مورد بررسی قرار گرفت. روایی ابزار از طریق اعتبار سازه و تحلیل عاملی و همچنین، اعتبار ملاک با دو ابزار مقیاس نگرانی مرگ و پرسشنامه اضطراب آشکار مورد بررسی قرار گرفت. همبستگی بین اضطراب مرگ با مقیاس نگرانی مرگ ۴۰ درصد و با پرسشنامه اضطراب آشکار ۴۳ درصد گزارش شد که در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار بود. جهت سنجش پایایی ابزار از روش سنجش پایایی درونی استفاده شد، بدین ترتیب که همبستگی درونی بین سؤالات زوج و فرد در پرسشنامه تکمیل شده توسط ۱۰ نفر از واحدهای مورد پژوهش و با استفاده از فرمول کوردیچاردسون^۱ سنجیده شد که ضریب همبستگی ۷۳ درصد به دست آمد.

آزمون نقاشی خانواده: این آزمون در ابتدا توسط اپل وولف طراحی شد و هالس آنرا کامل‌تر کرد. این آزمون علاوه بر ویژگی‌های فردی، نیازهای خانوادگی را نیز نشان می‌دهد و زمانی مورد

^۱. Ton Richards Q

استفاده قرار می‌گیرد که کودکان امکان گزارش دقیقی از شرح حال کنونی خود را نداشته باشند. در این تست سه سطح تفسیری وجود دارد: ۱- سطح ترسیمی ۲- سطح ساخت صوری ۳- سطح محتوایی که در این پژوهش ما فقط سطح محتوایی را مورد بررسی قرار دادیم. یکی از ملاک‌ها با فاصله کشیدن از والدین است. با فاصله کشیدن خود از والدین در نقاشی خانواده به معنی این است که کودک خود را با فاصله قابل توجه (فضای ادراک شده) از پدر یا مادر کشیده باشد. همچنین، کشیدن مانعی مثل درخت، خانه، رود و ... بین خود با مادر و پدر به معنای داشتن فاصله می‌باشد. حذف والدین، نارزنده سازی والدین، یا حذف قسمتی از بدن والدین مورد توجه است. هر کدام از این نشانگرها نمره ۱ و در صورت نبود نشانه عدد ۰ را دریافت می‌کنند. این آزمون در بازآزمایی‌های بعدی دارای آلفای کرنباخ ۷۱ درصد بود (مارنات، ۱۹۹۷) اما، در ایران ضریب اعتبار دامنه‌ای از ۷۶ درصد تا ۹۳ درصد داشت.

پرسشنامه اضطراب کرونا: این ابزار برای سنجش اضطراب ناشی از بیماری کرونا در ایران توسط علی‌پور و همکاران (۱۳۹۸) طراحی و اعتباریابی شده است. این ابزار شامل ۱۸ گویه و دو مؤلفه است بدین ترتیب که گویه‌های ۱ تا ۹ علائم روانی و گویه‌های ۱۰ تا ۱۸ علائم جسمانی را مورد سنجش قرار می‌دهند. این ابزار در طیف چهار درجه‌ای لیکرت از صفر (هرگز) تا ۳ (همیشه) نمره‌گذاری می‌شود. کمترین و بیشترین نمره‌ای که افراد در این پرسشنامه کسب می‌کنند، بین ۰ تا ۵۴ است. نمرات بالا در این پرسشنامه نشان‌دهنده سطح بالاتری از اضطراب در افراد است. پایایی این ابزار با استفاده از روش آلفای کرنباخ برای عامل اول، ۸۷ درصد عامل دوم ۸۶ درصد و برای کل پرسشنامه ۹۱ درصد به دست آمد. جهت بررسی روایی وابسته همبستگی به ملاک این پرسشنامه از همبسته کردن این ابزار با پرسشنامه GHQ ۲۸ استفاده شد که نتایج نشان داد پرسشنامه اضطراب کرونا با نمره کل پرسشنامه GHQ ۲۸ و مؤلفه اضطراب، نشانه‌های جسمانی، اختلال در کارکرد اجتماعی و افسردگی به ترتیب برابر با ، ۴۸/۰ ، ۵۰/۰ ، ۳۳/۰ ۴۱/۰ و ۲۶٪ است و کلیه این ضرایب در سطح ۰/۰۱ معنادار بود. پرسشنامه و نمره کل شدت اضطراب کرونا بر اساس نمرات استاندارد T به سه دامنه عدم اضطراب یا خفیف، متوسط

و شدید تقسیم شد. پرسشنامه اضطراب کرونا در اعتباریابی مقدماتی از اعتبار و روایی مطلوبی برخوردار است و می‌توان از آن به‌عنوان یک ابزار علمی و معتبر برای سنجش اضطراب کرونا و ویروس استفاده نمود.

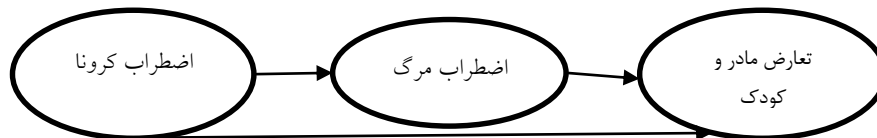
یافته‌های پژوهش

تحلیل شاخص‌های توصیفی برای ویژگی‌های جمعیت‌شناختی افراد حاضر در پژوهش نشان داد که ۱۵ مادر در بازه سنی ۲۰ تا ۳۰ سال، ۴۷ مادر در بازه سنی ۳۰ تا ۴۰ سال و ۱۸ مادر در بازه سنی ۴۰ تا ۵۰ سال بودند. کودکان آن‌ها نیز از رده سنی ۷ تا ۱۲ سال بودند که ۵۳ نفر از آن‌ها در کلاس اول تا سوم و ۲۷ نفر آن‌ها در کلاس چهارم تا ششم تحصیل می‌کردند. بیش از این که داده‌ها تحلیل استنباطی شوند اطلاعات جمعیت‌شناختی، میانگین و انحراف استاندارد آن‌ها مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۱: میانگین و انحراف معیار نمرات متغیرها

متغیر	خرده مقیاس	میانگین	انحراف معیار
تعارض	فاصله با مادر	۲/۳۷	۰/۷۹۴
	جایگاه کودک	۰/۵۱	۰/۵۰۴
	جایگاه مادر	۰/۶۰	۰/۶۷۸
	جایگاه پدر	۰/۴۶	۰/۵۰۳
اضطراب کرونا	علائم روانی اضطراب	۹/۷۵	۵/۰۸۶
	علائم جسمانی اضطراب	۳/۱۱	۴/۰۶۵
اضطراب مرگ		۶/۳۰	۳/۶۸۹

منبع: یافته‌های پژوهش

شکل ۱. ارتباط متغیرهای پژوهش

سپس داده‌ها با استفاده از روش تحلیل مسیر مورد بررسی قرار گرفتند. طبیعی است که همواره ساخت روابط علی بین متغیرها در الگوی تجربی که از تحلیل مسیر به دست می‌آید (با الگوی نظری) که از چارچوب نظری به دست آمده فرق دارد. قاعده کلی این است که در اجرای تحلیل مسیر، متغیرهایی که مقدار بتای آن‌ها کوچکتر از ۰/۰۵ یعنی دار نشود از الگو حذف می‌شوند. در این پژوهش یک مسیر مستقیم و یک مسیر غیرمستقیم وجود داشت و داده‌ها با استفاده از روش تحلیل مسیر تحلیل شدند که در ادامه بیان می‌شوند.

در مسیر اول اضطراب کرونا بر تعارض مادر و کودک مؤثر است. به دلیل این که اضطراب کرونا در دو حالت اضطراب جسمی و روانی بروز می‌کند که هر دو حالت سنجیده می‌شوند. علاوه بر این تعارض نیز در چند حالت با استفاده از تفسیر نقاشی نشان داده می‌شود. به طور مثال فاصله از مادر که در سه حالت کاملاً چسبیده و قرار گرفتن دست کودک در دست مادر، نزدیک مادر اما، با فاصله کم و فاصله زیاد یا قرار گرفتن یک فرد بین مادر و کودک نشان داده می‌شود. همچنین، جایگاه کودک، مادر و پدر نیز در صفحه مورد توجه قرار گرفت که در صورتی که به صورت معمولی قرار گرفته بودند (عدد صفر) و اگر در جای صحیح خود براساس نقاشی قرار نگرفته بودند عدد (۱) را به خود اختصاص دادند. در جدول زیر ارتباط اضطراب کرونا در مادر و تعارض مادر و کودک گزارش شده است.

جدول ۲. ارتباط بین اضطراب کرونا و تعارض مادر و کودک

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب بتا	Std خطا	ضرایب استاندارد بتا	T	سطح معناداری
علائم روانی اضطراب کرونا	فاصله با مادر	۰/۰۰۸	۰/۰۲۱	۰/۴۹۰	۰/۳۶۷	* ۰/۰۰۰۱
	جایگاه کودک	۰/۰۲۶	۰/۰۱۳	۰/۲۶۵	۲/۰۴۱	۰/۰۸۱
	جایگاه مادر	۰/۰۱۳	۰/۰۱۸	۰/۰۹۵	۰/۷۰۸	** ۰/۰۱۹
	جایگاه پدر	۰/۰۰۴	۰/۰۱۳	۰/۳۸۰	۰/۲۷۹	** ۰/۰۰۶

۰/۰۸	۰/۸۹۶	۰/۱۳۲	۰/۰۲۶	۰/۰۰۳	فاصله با مادر	علائم
*۰/۰۰۰۱	۱/۶۵۱	۰/۲۶۷	۰/۰۱۶	۰/۰۲۷	جایگاه کودک	جسمی
*۰/۰۰۰۱	۰/۲۲۰	۰/۱۱۴	۰/۰۲۲	۰/۰۰۵	جایگاه مادر	اضطراب
*۰/۰۰۰۱	۱/۳۳۳	۰/۱۷۷	۰/۰۱۶	۰/۰۲۲	جایگاه پدر	کرونا

منبع: یافته‌های پژوهش

برای تفسیر نتایج از ضرایب رگرسیون استاندارد شده Beta استفاده شد. جدول فوق نشان می‌دهد مؤلفه روانی اضطراب کرونا با بتای ۰/۴۹۰ برای خرده مقیاس فاصله با مادر، با بتای ۰/۰۹۵ برای خرده مقیاس جایگاه مادر، با بتای ۰/۳۸۰ برای خرده مقیاس جایگاه پدر معنادار شده است. با توجه به بررسی نقاشی و جایگاه و فاصله با والدین، تعارض با مادر با مؤلفه روانی اضطراب کرونا ارتباط داشت. همچنین، مؤلفه جسمانی اضطراب کرونا با بتای ۰/۲۶۷ برای خرده مقیاس جایگاه کودک، با بتای ۰/۱۱۴ برای خرده مقیاس جایگاه مادر، با بتای ۰/۱۷۷ برای خرده مقیاس جایگاه پدر معنادار شده است. همچنین، نتایج فوق نشان می‌دهد سه متغیر اضطراب کرونا در بعد روانی بر خرده مقیاس فاصله با مادر و اضطراب کرونا در بعد جسمانی بر فاصله با مادر تأثیر معناداری ندارد.

در جدول زیر نیز ارتباط اضطراب مرگ در مادر با تعارض مادر و کودک بررسی شده است.

جدول ۳. ارتباط اضطراب مرگ و تعارض مادر و کودک

سطح معناداری	T	ضرایب استاندارد بتا	Std خطا	ضریب بتا	متغیر وابسته	متغیر مستقل
* ۰/۰۰۱	۱/۱۷۹	۰/۱۵۷	۰/۰۲۹	۰/۰۳۴	فاصله با مادر	اضطراب مرگ
* ۰/۰۲۲	۱/۷۸۳	۰/۲۳۴	۰/۰۱۹	۰/۰۳۲	جایگاه کودک	
۰/۰۷۶	۱/۸۴۹	۰/۲۴۲	۰/۰۲۴	۰/۰۴۴	جایگاه مادر	
* ۰/۰۴۹	۲/۰۱۷	۰/۲۶۲	۰/۰۱۸	۰/۰۳۶	جایگاه پدر	

منبع: یافته‌های پژوهش

همان‌طور که در جدول بالا مشاهده می‌شود اضطراب مرگ در مادر با تعارض مادر و کودک ارتباط دارد و در سه معیار نشان‌دهنده افزایش تعارض بین مادر و کودک است. بدین صورت که اضطراب مرگ با بتای ۰/۱۵۷ برای خرده مقیاس فاصله با مادر، با بتای ۰/۰۲۳۴ برای خرده مقیاس جایگاه کودک، با بتای ۰/۲۶۲ برای خرده مقیاس جایگاه پدر معنادار شده است. همچنین، ارتباطی بین اضطراب مرگ در مادر و جایگاه مادر در نقاشی کودک یافت نشد. ارتباط اضطراب کرونا و اضطراب مرگ (نقش واسطه‌ای اضطراب مرگ) به شرح جدول زیر است.

جدول ۴. ارتباط اضطراب کرونا و اضطراب مرگ

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب بتا	Std خطا	ضرایب استاندارد بتا	T	سطح معناداری
علائم روانی اضطراب کرونا	اضطراب	۰/۲۹۰	۰/۱۰۸	۰/۴۰۰	۲/۷۴۹	*۰/۰۰۸
علائم جسمانی اضطراب کرونا	مرگ	۰/۱۰۱	۰/۱۳۲	۰/۱۱۱	۰/۷۶۵	*۰/۰۰۲

منبع: یافته‌های پژوهش

در نهایت بررسی نقش واسطه‌ای اضطراب مرگ و اضطراب کرونا در جدول بالا نشان می‌دهد اضطراب کرونا در بعد روانی با بتای ۰/۴۰۰ با اضطراب مرگ مرتبط است. بر اساس این نتیجه یک انحراف استاندارد در متغیر اضطراب مرگ میزان اضطراب کرونا در بعد روانی را به میزان ۰/۴۰۰ انحراف استاندارد تغییر می‌دهد. علاوه بر این اضطراب کرونا در بعد جسمانی با بتای ۰/۱۱۱ با اضطراب مرگ ارتباط دارد و بنابراین اضطراب مرگ نقش واسطه‌ای در مسیر اضطراب کرونا بر تعارض مادر و کودک ایفا می‌کند. بنابراین اضطراب کرونا به واسطه فعال کردن اضطراب مرگ بر تعارض مادر و کودک تأثیر می‌گذارد.

بحث و نتیجه‌گیری

در این پژوهش به بررسی ارتباط اضطراب کرونا در مادران و افزایش تعارض با کودکان پرداخته شد. پیش از اینکه در مورد این ارتباطها به بحث بنشینیم، اشاره‌ای به یافته مهم پژوهش می‌اندازیم. یافته‌ها ارتباط قوی بین اضطراب کرونا و اضطراب مرگ در مادران را تأیید کرد. به عبارتی، چنین به نظر می‌رسد که کووید-۱۹ برای این شرکت‌کننده‌ها تداعی کننده مرگ است و اضطراب مرگ را برانگیخته می‌کند. چنانچه پارانکات^۱ (۲۰۱۹) نظریه هشیاری انعکاسی^۲ را مطرح می‌کند که بر اساس آن، مادر برای حفاظت از فرزندش به‌طور بیوشیمیایی آمادگی دارد که مرگ او را بر اثر تصادفات پیش‌بینی و پیشگیری کند (آنچه که او سفر ذهنی در زمان می‌نامد) و به این ترتیب، او از فرزندش محافظت می‌کند. این بیش هشیاری مشابه یک پدیده شهودی است. دور از ذهن نیست که در شرایط تهدیدکننده مرگ، مادر برای حفاظت از فرزندش برانگیخته شود و اضطراب‌های ناهشیار او آشکار می‌شوند. پس به‌طور خلاصه می‌توان انتظار داشت که اضطراب کرونا و اضطراب مرگ هر دو سیستم رفتاری بیش مراقبتی برای حفاظت کودک را برمی‌انگیزانند.

همان‌طور که نتایج نشان دادند، افزایش اضطراب کرونا در مادران باعث افزایش تعارض در کودکان شد که این تعارض در نقاشی آن‌ها بازنمایی می‌گشت. به‌طور دقیق‌تر، طبق نتایج پژوهش، علائم روان‌شناختی اضطراب کرونا با به تصویر کشیدن فاصله با مادر، جایگاه مادر و پدر در صفحه نقاشی و علائم جسمی اضطراب کرونا با جایگاه کودک، مادر و پدر مرتبط بود. همچنین، اضطراب مرگ با فاصله کودک از مادر، جایگاه کودک و جایگاه پدر مرتبط بود. همان‌طور که در نشانگرهای کوپیتس که برای تحلیل نقاشی مورد استفاده قرار می‌گیرد، تأکید شده است (فیروزی و همکاران، ۱۳۹۲)، مادر و سمبل‌های مادرانه در سمت چپ و پدر و سمبل‌های پدرانه در سمت راست تصویر دیده می‌شوند. کودک عموماً یا خود را در مرکز می‌کشد یا کنار والد دلخواه. در این پژوهش، وقتی والدین یا کودک در جایگاه معمولی خود نبودند و یا از نظر فیزیکی با مادر خود فاصله داشتند، نشانه تعارض در نظر گرفته می‌شد. همان‌طور که انتظار می‌رفت، اضطراب مادر با نشانه‌های تعارضی در نقاشی کودک ارتباط داشت.

-
1. Parncutt
 2. Reflective consciousness

در پژوهش‌های پیشین، رابطه اضطراب مادر و تعارض با کودک بررسی شده است و با نتایج این پژوهش همسو است. به‌طور مثال: در این پژوهش مونا و همکاران^۱ (۲۰۱۸) مطالعه طولی بر روی یک جمعیت بزرگ انجام دادند که ارتباط بین اضطراب مادر قبل از تولد و مشکلات عاطفی کودکان را با استفاده از طراحی خواهر و برادر مورد ارزیابی قرار داد. نتایج نشان داد که سطح استرس مادرها در دوره‌های پیش از تولد و پس از تولد می‌تواند بر درک آن‌ها از مشکلات کودک تأثیر بگذارد. مادران مضطرب ممکن است مشکلات فرزندان خود را منفی‌تر از مادران غیرمضطرب گزارش کنند. همچنین، یافته دیگری از این پژوهش نشان می‌دهد که ارتباط بین اضطراب مادران و مشکلات کودکان می‌تواند توسط ژن‌های پلیوتروپیک یا عوامل خانوادگی محیطی مخدوش شود. همچنین، یافته‌های پژوهش والری و همکاران^۲ (۲۰۱۸) نشان می‌دهد که وجود علائم اضطراب در پدر و مادر، سبب می‌شود که آن‌ها بیشتر به کنترل وضعیت و تسلط بر آن بپردازند که هدفشان جلوگیری از مواجه شدن فرزندان با موقعیت‌های تهدیدآمیز است. در این حالت اضطراب والدین با کنترل وضعیت استرس‌زا همراه است که می‌تواند درگیری و تعارض بیشتری با فرزندان را ایجاد کند چرا که کودکان را تحت فشار قرار می‌دهند تا از الگوی رفتاری خاصی تبعیت کنند. در زمینه تعارضات بالا در تعاملات، این پژوهش نشان داد که والدین درگیر رفتارهایی هستند که فشار بیش از حد بر کودک وارد می‌کنند و اضطرابی بر سر بی‌کفایتی برای رسیدگی به وضعیت استرس‌زا ایجاد می‌کنند. طبق این پژوهش، آسیب‌شناسی روانی، والدین پیش‌بینی کننده مهم آسیب‌شناسی روانی کودکانی هستند که تعارضات بالا در تعاملات والدین و کودک را تجربه می‌کنند. در پژوهش دیگری که توسط شیرزادی و همکاران (۱۳۹۹) با هدف تعیین رابطه اضطراب کرونا در مادران با تعامل والد-کودک و پرخاشگری کودکان در ایام قرنطینه انجام شد؛ نشان داد که بین اضطراب کرونا در مادران با رابطه مثبت کلی در تعامل والد-کودک رابطه منفی معنادار و با پرخاشگری رابطه مثبت معنادار وجود دارد. علاوه بر این، اضطراب کرونا در مادران پیش‌بینی کننده رابطه بین مادران و کودکان و پرخاشگری

-
1. Mona et al
 2. Valerie et al

کودکان بود. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت که مادرانی که دارای رابطه والد-فرزندی مناسبی با کودکان خود نیستند، فرزندانشان دارای اختلالات خواب، مشکلات رفتاری و مشکلات ناسازگاری بیشتری هستند (سونگ و همکاران^۱، ۲۰۰۸ به نقل از خدابخشی‌کولایی و همکاران ۱۳۹۴). کیفیت رابطه مادر-کودک عاملی است که می‌تواند پیش‌بینی‌کننده اختلالات اضطرابی و خلقی در کودکان باشد و بالا بردن آن در روابط بین والدین و کودک می‌تواند اضطراب را در کودکان کاهش دهد (فرانز و مک‌کینی^۲، ۲۰۱۸).

همچنین، این پژوهش نشان داد که اضطراب مرگ نقش واسطه‌ای در ارتباط بین اضطراب کرونا و تعارض مادر و کودک ایفا می‌کند. این یافته با پژوهش‌های قبلی مانند فایراستون و کاتلت (۲۰۰۹) همسو است. پژوهش‌ها نشان می‌دهد زمانی که فرد دچار اضطراب مرگ می‌شود، ارتباط نزدیک، صمیمیت و دلبستگی فدای احساس از دست رفتن خود می‌گردند (فایراستون و کاتلت، ۲۰۰۹ به نقل از ونس، ۲۰۱۴). در تبیین ارتباط بین اضطراب مرگ مادر و تعارض مادر و کودک می‌توان گفت اضطراب مادر پیش‌بینی‌کننده اضطراب کودک و اختلالات رفتاری اوست. اضطراب بیشتر مادر اضطراب بیشتر کودک را پیش‌بینی می‌کند (کارنز و همکاران^۳، ۲۰۱۷). این افزایش اضطراب به نوبه خود باعث افزایش تعارض بین مادر و کودک می‌شود. همان‌طور که کاران و همکاران^۴ (۲۰۱۹) در مطالعه‌ای که به بررسی رابطه مادر و کودک و تعارض آن‌ها پرداخته بودند نشان دادند اضطراب مادر می‌تواند تعارض بین مادر و کودک را افزایش دهد. در پژوهش‌های داخلی نیز آریاپوران (۱۳۹۷) در پژوهشی که بر روی کودکان ناشنوا انجام داده بود، نشان داد ارتباط نزدیک مادر-کودک با اختلال‌های اضطرابی رابطه منفی و تعارض مادر-کودک با اختلال‌های اضطرابی رابطه مثبت داشت. ارتباط نزدیک مادر-کودک به صورت منفی نشانه‌های اختلال‌های اضطرابی کودکان دارای مشکلات شنوایی را پیش‌بینی کرده است.

بدیهی است اضطراب مرگ با توجه به اعلام رسانه‌های مختلف از آمار مرگ‌ومیر و بمباران اطلاعاتی و همچنین، عوارض بیماری کرونا رخ می‌دهد و می‌تواند باعث تعارض در ارتباط مادر

-
1. Sung et al
 2. Franz & McKinney
 3. Kerns et al
 4. Curran et al

و کودک شود. زمانی که فرد دچار مشکل روانی و درگیری فکری خاصی باشد توان توجه کردن به سایر مسائل و اعضای خانواده را ندارد.

بنابراین در این شرایط که حضور کودکان در منزل بیشتر شده است شایان توجه است که اقدامات آموزشی برای کاهش اضطراب کرونا و متعاقب آن اضطراب مرگ در مادران انجام شود. این پژوهش با محدودیت‌هایی روبرو بود. با توجه به شرایط بیماری کرونا و جمع‌آوری اطلاعات به صورت شبکه‌های اجتماعی گردآوری مطالب را با مشکل مواجه ساخت. یکی از مشکلات، تعداد کم افراد مشارکت‌کننده در پژوهش بود که تعمیم‌پذیری داده‌ها را با مشکل مواجه می‌کند. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده از مطالعات کیفی استفاده شود تا اطلاعات دقیق‌تری در مورد تعارض مادر- کودک در زمان قرنطینه به دست آید.

منابع

- آریاپوران، سعید. (۱۳۹۷). ارتباط تعامل مادر-کودک با نشانه‌های اختلال‌های اضطرابی در کودکان ناشنوا و نیمه‌شنوا. *توانمندسازی کودکان استثنایی*، ۹(۲)، ۶۳-۵۱.
- امیری مقدم، علی، سودانی، منصور، خجسته‌مهر، رضا و مهربانی‌زاده‌هنرمند، مهناز. (۱۳۹۹). شناسایی عوامل تاب‌آوری در مادران کودکان دارای اختلال بیش‌فعالی - نقص توجه (ADHD): یک پژوهش کیفی. *مجله علمی پزشکی جندی‌شاپور*، ۱۹(۲)، ۲۴۲-۲۲۷.
- پوربافرانی، معصومه، اعتمادی، عذرا، اکبرزاده، مهدی و جزایری، رضوان السادات. (۱۳۹۴). بررسی نقش ویژگی‌های شخصیت مادر، تعارض زناشویی مادر، سبک حل تعارض مادر و سبک حل تعارض دختر در پیش‌بینی تعارض مادر-دختر. *زن و جامعه*، ۶(۳)، ۱۲۶-۱۰۵.
- پیرنیا، بیژن، رسول‌زاده طباطبایی، سیدکاظم، پیرخانی، علیرضا و سلیمانی، علی اکبر. (۱۳۹۶). مقایسه اثربخشی دو درمان شناختی رفتاری و تعاملی مادر-کودک بر میزان اضطراب کودکان دارای مادر تحت درمان متادون. *روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران*، ۲۳(۲)، ۱۴۷-۱۳۶.
- تقوی، محمد. (۱۳۹۶). *اثربخشی مداخله‌شناختی رفتاری بر اصلاح ادراک کنترل اضطراب و حساسیت‌پذیری به اضطراب در مردان با نشانه‌های اضطراب*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود.
- خدابخشی‌کولایی، آناهیتا، حسنی، شهرزاد و فلسفی‌نژاد، محمدرضا. (۱۳۹۴). بررسی رابطه ولی-فرزندی و اختلالات برون نمود در کودکان با مادران شاغل و غیرشاغل. *مشاوره شغلی و سازمانی*، ۷(۳)، ۱۰۳-۹۲.
- رجبی، غلامرضا و بحرانی، محمود. (۱۳۸۰). *تحلیل عاملی سؤال‌های مقیاس اضطراب مرگ*. *روان‌شناسی*، ۵(۴)، ۳۴۴-۳۳۱.
- ساطوریان، سیدعباس، طهماسبیان، کارینه و احمدی، محمدرضا. (۱۳۹۵). نقش ابعاد والدگری و رابطه والد-کودک در مشکلات رفتاری درونی‌سازی شده و برونی‌سازی شده کودکان. *خانواده پژوهی*، ۱۲(۴)، ۷۰۵-۶۸۳.

شیرزادی، پرستو، امینی شیرازی، نرگس و اصغرپورلشکامی، زهرا. (۱۳۹۹). رابطه اضطراب کرونا در مادران با تعامل والد-کودک و پرخاشگری کودکان در ایام قرنطینه. *خانواده پژوهی*، ۱۶(۲)، ۱۳۹-۱۵۴.

علی پور، احمد، قدمی، ابوالفضل، علیپور، زهرا و عبدالله زاده، حسن. (۱۳۹۸). اعتباریابی مقدماتی مقیاس اضطراب بیماری کرونا (CDAS) در نمونه ایرانی. *روانشناسی سلامت*، ۸(۳۲)، ۱۷۵-۱۶۳.

فاضلی مهرآبادی، علیرضا، محمدی، سمیه، ایزدپناه، شهرزاد، آقابابائی، ناصر، پناغی، لیلا و قدیری، فاطمه. (۱۳۹۰). پیوندهای والدینی و سلامت روانی: نقش جنس. *روانشناسی تحولی: روان‌شناسان ایرانی*، ۸(۳۰)، ۱۹۷-۲۰۶.

مظلومزاده، محمدرضا، اصغری ابراهیم‌آباد، محمد جواد، شیرخانی، میلاد، زمانی طاوسی، عالیه و صلابانی، فائزه. (۱۴۰۰). رابطه اضطراب کرونا با اضطراب سلامتی: نقش میانجی‌گری دشواری تنظیم هیجان. *روانشناسی بالینی*، ۱۳(۲)، ۱۱۱-۱۲۰.

Alipour, A., Ghadami, A., Alipour, Z. & Abdollahzadeh, H. (2020). Preliminary validation of the Corona Disease Anxiety Scale (CDAS) in the Iranian sample. *Quarterly Journal of Health Psychology*, 8(32), 163-175. (In Persian)

Amirimoghadam, A., Sodani, M., Khojasteh Mehr, R. & Mehrabizadeh Honarmand, M. (2020). Identifying the factors of resilience in mothers having children with attention-deficit hyperactivity disorder (ADHD): A qualitative research. *Jundishapur Scientific Medical Journal*, 19(2), 227-242. (In Persian)

Ariapooran, S. (2018). Relationship between mother- child interaction and symptoms of anxiety disorders in deaf and hard-of-hearing children. *Empowering Exceptional Children*, 9(2), 51-63. (In Persian)

Basilaia, G. & Kvavadze, D. (2020). Transition to online education in schools during a SARS-CoV-2 coronavirus (COVID-19) pandemic in Georgia. *Pedagogical Research*, 5(4), 1-9.

Bekkhush, M., Lee, Y., Nordhagen, R., Magnus, P., Samuelsen, S. & Borge, A. (2018). Re-examining the link between prenatalmaternal anxiety and child

- emotional difficulties, using a sibling design. *International Journal of Epidemiology*, 47(1), 156–165.
- Bhargava, S. & Witherspoon, D. P. (2015). Parental involvement across middle and high school: Exploring contributions of individual and neighborhood characteristics. *Journal of Youth and Adolescence*, 44(9), 1702–1719.
- Cameron, E. E., Joyce, K. M., Delaquis, C. P., Reynolds, K., Protudjer, J. L. & Roos, L. E. (2020). Maternal psychological distress & mental health service use during the COVID-19 pandemic. *Journal of Affective Disorders*, 276, 765-774.
- Choi, K. W., Sikkema, K. J., Vythilingum, B., Geerts, L., Faure, S. C., Watt, M. H., ... & Stein, D. J. (2017). Maternal childhood trauma, postpartum depression, and infant outcomes: Avoidant affective processing as a potential mechanism. *Journal of Affective Disorders*, 211, 107-115.
- Curran, T., Worwood, J. & Smart, J. (2019). Cognitive flexibility and generalized anxiety symptoms: The mediating role of destructive parent-child conflict communication. *Communication Reports*, 32(2), 57-68.
- Daks, J. S., Peltz, J. S. & Rogge, R. D. (2020). Psychological flexibility and inflexibility as sources of resiliency and risk during a pandemic: Modeling the cascade of COVID-19 stress on family systems with a contextual behavioral science lens. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 18, 16–27.
- Duan, L., Shao, X., Wang, Y., Huang, Y., Miao, J., Yang, X. & Zhu, G. (2020). An investigation of mental health status of children and adolescents in china during the outbreak of COVID-19. *Journal of Affective Disorders*, 275, 112–118.
- Fazeli Mehrabadi, A., Mohamadi, S., Izadpanah, S., Aghababaei, N., Panaghi, L., & Ghadiri, F. (2011). Parental bonding and mental health: The role of gender. *Developmental Psychology: Iranian Psychologists*, 8(30), 197-206. (In Persian)
- Fegert, J. M., Vitiello, B., Plener, P. L. & Clemens, V. (2020). Challenges and burden of the Coronavirus 2019 (COVID-19) pandemic for child and adolescent mental health: A narrative review to highlight clinical and research needs in the acute phase and the long return to normality. *Child and adolescent psychiatry and mental health*, 14, 1-11.
- Fontanesi, L., Marchetti, D., Mazza, C., Di Giandomenico, S., Roma, P. & Verrocchio, M. C. (2020). The effect of the COVID-19 lockdown on

- parents: A call to adopt urgent measures. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*, 12(S1), S79–S81.
- Franz, A. O. & McKinney, C. (2018). Parental and child psychopathology: moderated mediation by gender and parent-child relationship quality. *Child Psychiatry & Human Development*, 1-10.
- Golberstein, E., Wen, H. & Miller, B. F. (2020). Coronavirus disease 2019 (COVID-19) and mental health for children and adolescents. *Journal of the American Medical Association Pediatrics*, 174(9), 819–820.
- Hyland, P., Shevlin, M., McBride, O., Murphy, J., Karatzias, T., Bentall, R. P., ... & Vallières, F. (2020). Anxiety and depression in the Republic of Ireland during the COVID-19 pandemic. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 142(3), 249-256.
- Kavaklı, M., Ak, M., Uğuz, F. & Türkmen, O. O. (2020). The mediating role of self-compassion in the relationship between perceived COVID-19 threat and death anxiety. *Turkish Journal of Clinical Psychiatry*, 23(1), 15-23.
- Kerns, C. E., Pincus, D. B., McLaughlin, K. A. & Comer, J. S. (2017). Maternal emotion regulation during child distress, child anxiety accommodation, and links between maternal and child anxiety. *Journal of Anxiety Disorders*, 50, 52-59.
- Khademi, F., Moayedi, S. & Golitaleb, M. (2020). The COVID-19 pandemic and death anxiety in the elderly. *International Journal of Mental Health Nursing*, 30(1), 346-349.
- Khodabakhshi Koolae, A., Hassani, S. & Falsafinejad, M. R. (2015). The Comparison of Child-Parent Relationship and Externalizing Disorders in Children with Employed and Unemployed Mother. *Quarterly Journal of Career & Organizational*, 23(7), 92-103. (In Persian)
- Koca, A., Basgul, S. S. & Yay, M. (2019). Comparison of death anxiety and state-trait anxiety levels in mothers of disabled children and non-disabled children. *Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 32, 58-64.
- Kumar, A. & Somani, A. (2020). Dealing with corona virus anxiety and OCD. *Asian Journal of Psychiatry*, 10(2), 143-155.
- Lopez, A. S., Hill, M., Antezano, J., Vilven, D., Rutner, T., Bogdanow, L., ... & Tran, C. H. (2020). Transmission dynamics of COVID-19 outbreaks associated with child care facilities—Salt Lake City, Utah, April–July 2020. *Morbidity and Mortality Weekly Report*, 69(37), 13-19.

- Malkawi, S. H., Almhdawi, K., Jaber, A. F. & Alqatarneh, N. S. (2020). COVID-19 quarantine-related mental health symptoms and their correlates among mothers: A cross sectional study. *Maternal and Child Health Journal*, 25(5), 695-705.
- Mappa, I., Distefano, F. A. & Rizzo, G. (2020). Effects of coronavirus 19 pandemic on maternal anxiety during pregnancy: A prospective observational study. *Journal Perinat Med*, 48(6), 545-550.
- Mazloomzadeh, M., Asghari Ebrahim Abad, M. J., Shirkhani, M., Zamani Tavousi, A. & Salayani, F. (2021). Relationship between Corona virus anxiety and health anxiety: Mediating role of emotion regulation difficulty. *Clinical Psychology*, 13(2), 111-120. (In Persian)
- McCubbin, H. I. & Patterson, J. M. (1983). The family stress process: The double ABCX model of adjustment and adaptation. *Marriage & Family Review*, 6(1-2), 7-37.
- Menzies, R. E. & Menzies, R. G. (2020). Death anxiety in the time of COVID-19: theoretical explanations and clinical implications. *The Cognitive Behaviour Therapist*, doi: 10.1017/S1754470X20000215.
- Menzies, R. E., Neimeyer, R. A. & Menzies, R. G. (2020). Death anxiety, loss, and grief in the time of COVID-19. *Behaviour Change*, 37(3), 111-115.
- Mohammadi, F., Kohan, S. H., Farzi, S., Khosravi, M. & Heidari, Z. (2021). The effect of pregnancy training classes based on bndura self-efficacy theory on postpartum depression and anxiety and type of delivery. *Journal of Education and Health Promotion*, 10, 1-6. (In Persian)
- Mucci, F., Mucci, N. & Diolaiuti, F. (2020). Lockdown and isolation: Psychological aspects of COVID-19 pandemic in the general population. *Clinical Neuropsychiatry: Journal of Treatment Evaluation*, 17(2), 63-64.
- Newton-John, T., Menzies, R., Chambers, S. & Menzies, R. (2020). Psychological distress associated with COVID-19: Estimations of threat and the relationship with death anxiety. *Available at SSRN 3594629*.
- Orgilés, M., Morales, A., Delvecchio, E., Mazzeschi, C. & Espada, J. P. (2020). Immediate psychological effects of the COVID-19 quarantine in youth from Italy and Spain. *Frontiers in Psychology*, 11, 29-86.
- Parncutt, R. (2019). Mother schema, obstetric dilemma, and the origin of behavioral modernity. *Behavioral Sciences*, 9(12), 142.
- Peteet, J. R. (2020). COVID-19 anxiety. *Journal of Religion and Health*, 59, 2203-2204.
- Pirnia, B., Rasoulzadeh Tabatabaei, S. K., Pirkhaefi, A. & Soleimani, A. (2017). Comparison of the effectiveness of two cognitive-behavioral and

- mother-child interactive therapies on anxiety of children with under-methadone treatment mother. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 23(2), 136-147. (In Persian)
- Plant, D. T., Jones, F. W., Pariante, C. M. & Pawlby, S. (2017). Association between maternal childhood trauma and offspring childhood psychopathology: Mediation analysis from the ALSPAC cohort. *The British Journal of Psychiatry*, 211(3), 144-150.
- Pourbafarani, M., Etemadi, E., Akbarzadeh, M. & Jazayeri, R. A. S. (2015). Evaluating the role of mother personality, maternal marital conflict, mother conflict resolution style and daughter conflict resolution style in predicting of mother-daughter conflict. *Women and Society*, 6(23), 105-126. (In Persian)
- Pradhan, M., Chettri, A. & Maheshwari, S. (2020). Fear of death in the shadow of COVID-19: The mediating role of perceived stress in the relationship between neuroticism and death anxiety. *Death Studies*, 46(5), 1106-1110.
- Rajabi, G. & Bahrani, M. (2001). Item factor analysis of the death anxiety scale. *Psychology*, 5(4), 344-331. (In Persian)
- Ren, X., Huang, W., Pan, H., Huang, T., Wang, X. & Ma, Y. (2020). Mental health during the COVID-19 outbreak in China: A meta-analysis. *Psychiatric Quarterly*, 91(4), 1033-1045.
- Reut, G., Saha, S., Somerville, G., Boursier, J. & Wise, M. S. (2020). The impact of COVID-19 related school shutdown on sleep in adolescents: A natural experiment. *Sleep Medicine*, 76, 33-35.
- Rodo, M., Singh, L., Russell, N. & Singh, N. S. (2022). A mixed methods study to assess the impact of COVID-19 on maternal, newborn, child health and nutrition in fragile and conflict-affected settings. *Conflict and Health*, 16(30), 1-17.
- Rosen, Z., Weinberger-Litman, S. L., Rosenzweig, C., Rosmarin, D. H., Muennig, P., Carmody, E. R., Rao, S. T. & Litman, L. (2020). Anxiety and distress among the first community quarantined in the U.S. due to COVID-19: Psychological implications for the unfolding crisis. PsyArXiv Preprints
- Roy, D., Tripathy, S., Kar, S. K., Sharma, N., Verma, S. K. & Kaushal, V. (2020). Study of knowledge, attitude, anxiety & perceived mental healthcare need in Indian population during COVID-19 pandemic. *Asian Journal of Psychiatry*, 102083.

- Russell, B. S., Hutchison, M., Tambling, R., Tomkunas, A. J. & Horton, A. L. (2020). Initial challenges of caregiving during COVID-19: Caregiver burden, mental health, and the parent-child relationship. *Child Psychiatry & Human Development*, 51, 671-682.
- Satoorian, A., Tahmassian, K. & Ahmadi, M. (2016). The role of parenting dimensions and child-parent relationship in children's internalized and externalized behavioral problems. *Journal of Family Research*, 12(4), 683-705. (In Persian)
- Shirzadi, P., Amini Shirazi, N. & Asgharpour Lashkani, Z. (2020). Relationship between corona anxiety in mothers and parent-child interaction and children's aggression during quarantine days. *Journal of Family Research*, 16(2), 139-154. (In Persian)
- Taghavi, M. (2016). The effectiveness of cognitive-behavioral intervention on improving the perception of anxiety control and sensitivity to anxiety in men with anxiety symptoms. Master's Thesis. Islamic Azad University, Shahrood Branch. (In Persian)
- Tang, F., Liang, J., Zhang, H., Kelifa, M. M., He, Q. & Wang, P. (2021). COVID-19 related depression and anxiety among quarantined respondents. *Psychology & Health*, 36(2), 164-178.
- Valerie, G., Laura, E., Quiñones, C. & Elizabeth, L. Davis (2018). Parent psychopathology and parent-child conflict interact to predict children's anxiety but not depression. *UC Riverside Undergraduate Research Journal*, 12(1), 43-49.
- Vance, L. M. (2014). Death anxiety and the relational. *Journal of Humanistic Psychology*, 54(4), 414-433.
- Xing, X., Zhang, H., Shao, S. & Wang, M. (2017). Child negative emotionality and parental harsh discipline in Chinese preschoolers: The different mediating roles of maternal and paternal anxiety. *Frontiers in psychology*, 8, 339.
- Yatham, S., Sivathanan, S., Yoon, R., Da Silva, T. L. & Ravindran, A. V. (2018). Depression, anxiety, and post-traumatic stress disorder among youth in low and middle income countries: A review of prevalence and treatment interventions. *Asian Journal of Psychiatry*, 38, 78-91.

نویسندگان

sahar.ehsani.72@ut.ac.ir

سحر احسانی

دانشجوی دکتری روانشناسی سلامت دانشگاه تهران

mrshahverdi.abbas@gmail.com

عباس شاهوردی

دانشجوی دکترای روانشناسی دانشگاه شهید چمران اهواز

mfiroozy@ut.ac.ir

منیژه فیروزی

دانشیار روانشناسی دانشگاه تهران

fatemeh.soltani73@ut.ac.ir

فاطمه سلطانی

کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی دانشگاه تهران